

Javna politika

Da bismo shvatili šta predstavlja javna politika i kako možemo uticati na donošenje istih, potrebno je da se upoznamo sa samim pojmom javne politike. Kako je to prilično kompleksan pojam, tako postoji i nekoliko različitih definicija različitih autora. Jedna od najjasnijih i ujedno najprihvatljivijih definicija je ona Lasswela Harolda, koji javnu politiku definiše jednostavno kao „najvažniji izbor“. Pored ove jednostavne definicije, različiti autori definišu javnu politiku i kao:

- Poseban predmet ili cilj
- Željeni kurs događaja
- Odabrana linija djelovanja
- Izjava o namjerama, ili
- Sprovođenje namjera.

Također, često možemo čuti da je javna politika „bilo šta što vlada odluči da uradi ili ne uradi“.

Jako je važno upoznati se sa procesom kreiranja javnih politika u okviru kojeg se javne politike proizvode. Model koji je široko usvojen i koji na najbolji način prikazuje proces kreiranja javnih politika se naziva *ciklusom javne politike*, koji je sastavljen od pet koraka:

Definisanje problema/Utvrđivanje prioriteta. Polazna tačka u procesu kreiranja javne politike sastoji se od identifikacije određenog problema koji postoji u zajednici. Jako nam je važno da problem bude lako uočljiv, potkrijepljen validnim argumentima i nakraju, odlično prezentiran, da bismo vladu uvjerili da se njime pozabavi.

Definisanje raspoloživih opcija javne politike/Formulacija javne politike. Kada je problem dovoljno dobro definisan, sljedeći korak se sastoji u formulisanju raspoloživih načina kako problem može biti riješen, odnosno u formulisanju raspoloživih opcija javne politike.

Izbor rješenja/Izbor najpogodnije opcije javne politike. Nakon formulisanja različitih raspoloživih rješenja, trebate odlučiti kojoj od njih dajete prednost, odnosno koje smatrate najboljim.

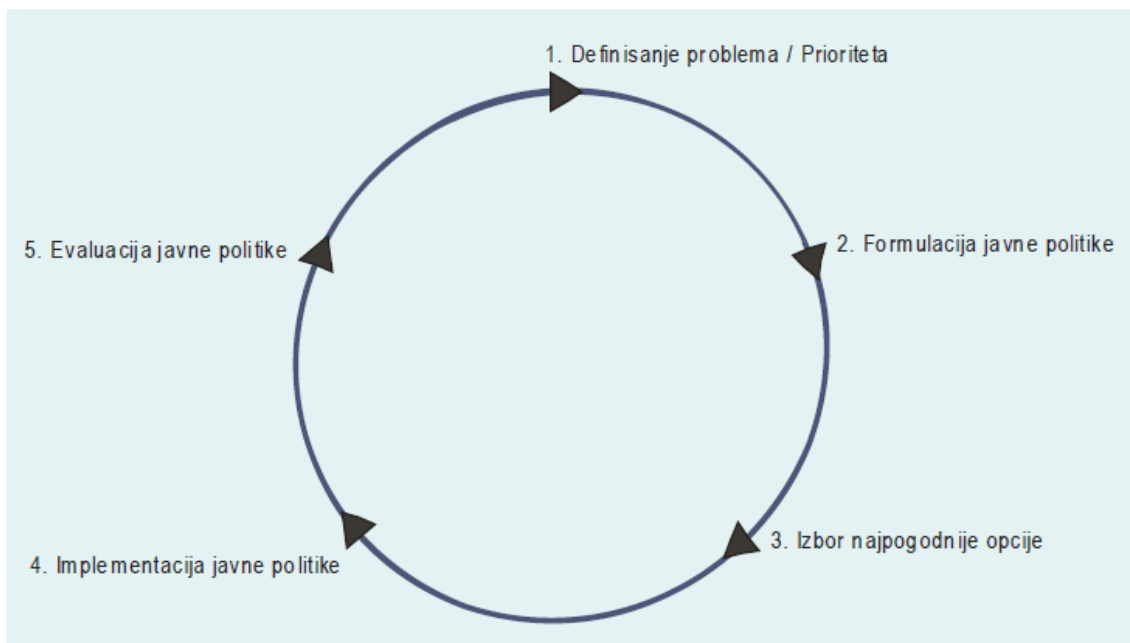
Sprovođenje i praćenje javne politike zavisi prvenstveno od prethodnih koraka, i ako su prethodni koraci pripremljeni na odgovarajući način, to će nam pomoći da naša javna politika bude i usvojena.

Procjena/Evaluacija nam služi kao procjena sprovođenja javne politike i jako je bitna i kao osnova za donošenje budućih odluka. Međutim, kod donošenja javne politike, poduzimanjem ovih koraka, nije sve gotovo.

Monitoring javne politike

Metode za monitoring uočenih rezultata javne politike obezbjeđuju informacije o posljedicama usvajanja javnih politika, pomažući time u fazi implementacije javne politike. Monitoring pomaže da se ocijeni stepen usklađenosti, da se otkriju nenamjeravane posljedice javnih politika i programa, da se identifikuju prepreke i ograničenja u implementaciji i da se lociraju izvori odgovornosti za odstupanja od javnih politika. Monitoring je i sistemsko prikupljanje informacija

u svrhu provjeravanja napretka koji vaš projekat ostvaruje u odnosu na planove. Najčešći način prikupljanja podataka o ishodu projekta su neformalne diskusije, studije slučaja (praćenje slučaja), razmatranje i diskusija te pregled publikacija, štampe i informativnih biltena. Tek poslije analize konkretnih rezultata možemo ocijeniti da li je naša javna politika uspješna i da li je problem koji smo njom istakli riješen.

Brainstorming i javna politika

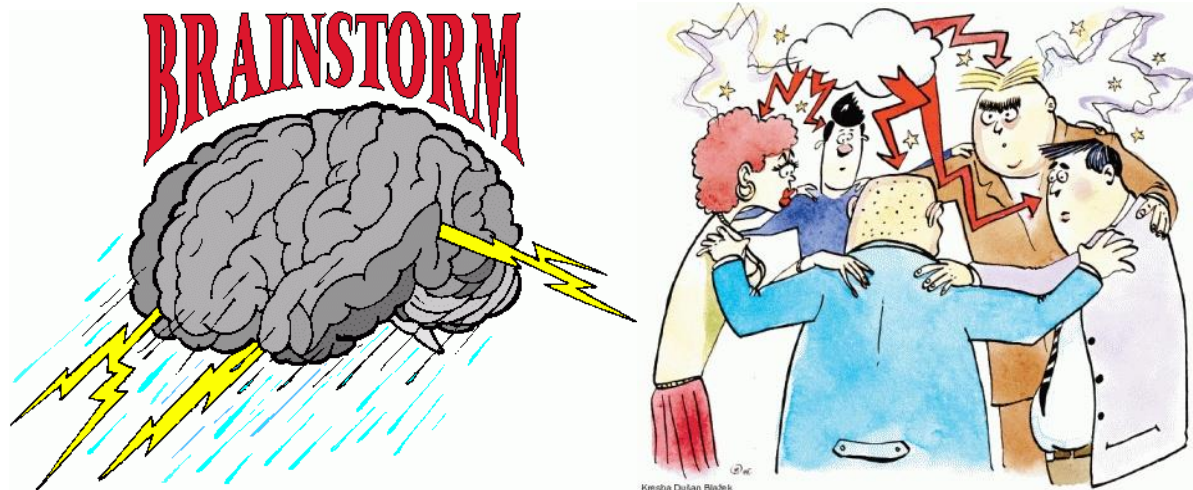
Brainstorming je jedna od najpoznatijih kreativnih tehnika, koju je uveo Alex Osborn, osnivač Kreativne obrazovne fondacije. Izraz ‘brainstorming’ je postao uobičajeno korištena riječ u engleskom jeziku, kao opći izraz za kreativno razmišljanje. Brainstorming je grupna kreativna tehnika koja je dizajnirana da bi se generisao veliki broj ideja za rješenje problema.

Očekivani rezultat je dinamička sinergija koja će dramatično povećati kreativnost grupe.

Kako bismo uspješno vodili brainstorming za zagovaranje javne politike, potrebno se pridržavati sljedećeg:

- Jasno definišite problem koji želite riješiti (postavite jedno konkretno pitanje) i odredite kriterije koje treba slijediti
- Nabacite pitanje ili pak samo jednu riječ i tražite od učesnika da koriste sve moguće asocijacije koje im padnu na pamet
- Održavajte sastanak usmjerenim na problem
- Pobrinite se da nitko ne kritikuje ili vrednuje ideje za vrijeme samog brainstorminga. Kritika predstavlja rizik za članove grupe da se počnu suzdržavati od nabacivanja ideja, a upravo je u tome bit cijele ove priče. Kritikovanje, imajte na umu, guši kreativnost
- Ohrabrite entuzijastične, nekritičke stavove među članovima grupe. Pokušajte uključiti u proces svakog pojedinca tako da učestvuje i razvija ideje, pa čak i najtišeg člana
- Dopustite članovima tima da se tokom brainstorminga zabave. Potičite ih da izađu sa što je moguće više ideja, od vrlo praktičnih do najkomplikovanijih i glasno pozdravite kreativnost
- Pobrinite se da se jedna misao ne provlači predugo

- Ljude ohrabrite da se nadovezuju, neka razvijaju tuđe ideje ili, pak, koristeći ih razviju nove.
  - Zadužite jednu osobu da zapisuje svaku ideju koja se nametne tokom brainstorminga
- Kada je god moguće, učesnici u procesu brainstorminga trebali bi biti iz što je moguće različitijih područja. To donosi širok spektar iskustava i viđenja problema te pridonosi kreativnosti sastanka.

Kako se građani mogu uključiti u donošenje javne politike?

Prije svega, treba spomenuti da vlast donosi javnu politiku, a građani mogu uticati na to koja javna politika će biti donesena. U demokratskim društvima svaki član društva ima pravo da sudi o javnim politikama i direktno učestvuje u njihovom kreiranju. Sve učesnike u donošenju javnih politika klasificiramo na dvije osnovne grupe – zvanične i nezvanične učesnike.

Zvanični učesnici su uključeni u proces javne politike na temelju njihovih zakonskih ili ustavnih odgovornosti i oni imaju moć da kreiraju i sprovode javne politike.

Zakonodavne, izvršne i sudske institucije su prave zvanične institucije.

Nezvanični akteri uključuju one koji imaju ulogu u procesu javnih politika bez eksplicitne zakonske ovlasti (ili dužnosti).

Pokušat ćemo objasniti jasne korake kako građani mogu uticati na vlast da donesu pravu javnu politiku. Mediji su izuzetno važan učesnik u procesu kreiranja javnih politika zbog njihove implicitne uloge pružaoca političkih informacija i monitoringa vlade, ali mediji nemaju formalnu (zvaničnu), garantovanu ulogu u procesu kreiranja javnih politika. U zvanične učesnike, koji imaju ulogu kreiranja javne politike, ubrajamo izvršnu vlast koju u Bosni i Hercegovini sačinjava **Predsjedništvo, Vlade i ministarstva unutar vlada** (izabrani zvaničnici i birokratija) te **vladine agencije**. To su subjekti kojima se obraćamo.

U nezvanične aktere se ubrajaju **individualni građani, nevladine organizacije i političke partije**. Kada smo prepoznali problem, vrijeme je da napišemo prijedlog javne politike. Prijedlog bi trebao sadržavati:

- Naslov - djelotvoran naslov treba čitaocu ukratko da prenese preusmjerenje i problem kojim se dokument bavi
- Sadržaj predstavlja kostur strukture dokumenta i sastoji se od sistema naslova i podnaslova koji pokazuje ne samo ukupnu organizaciju dokumenta, već navodi i njegove glavne dijelove i pododjeljke
- Sažetak pruža detaljan sinopsis cijelog dokumenta

- Uvod u prijedlog za javnu politiku ustanovljava i definiše glavni sadržaj onog što slijedi u osnovnom dijelu dokumenta
- Opis problema - detaljno prikazati pozadinu i suštinu problema zbog kojeg je nastao konkretan prijedlog javne politike
- Raspoložive opcije javne politike, prezentaciju raspoloživih opcija ili alternativa koje stoje na raspolaganju vladinim službenicima u njihovim namjerama da identifikovani problem riješe
- Zaključci i preporuke: u ovom dijelu *policy* dokumenta prezentiramo najvažnije zaključke i odabranu alternativnu opciju javne politike koja na najefikasniji način može doprinijeti rješavanju identifikovanog problema
- Bilješke: ovaj dio se sastoji od spiska numerisanih bilješki, čiji brojevi odgovaraju brojevima navedenim na određenim mjestima u glavnom tekstu
- Bibliografija ili spisak korištenih izvora jeste vrlo važan dio prijedloga za javnu politiku, jer čitaocima omogućava lak pristup temeljima na kojima se zasniva vaša argumentacija. Time što se daje spisak citiranih radova, omogućava se čitaocu da donese ocjenu o osnovama na kojima je građena argumentacija, čime se pruža iscrpan pregled raspoloživih izvora o temi o kojoj *policy* dokument govori.
- Dodaci: iza glavnog teksta prijedloga za javnu politiku, ukoliko za to postoji potreba, obično se uvrštavaju dodaci, koji sadrže dopunske informacije o *policy* prijedlogu, a koji nisu uključeni (zbog tehničkih ili praktičnih razloga) u neke od prethodnih sekcija dokumenta.

Sljedeći korak bi bio prezentacija našeg prijedloga javne politike nekom od gore nabrojanih zvaničnih učesnika (kreatora) javne politike. Pored toga, jako je važno izvršiti prezentaciju svog prijedloga javne politike, a to se radi saopćenjem za javnost, privlačenjem medija organizovanjem tribina, peticijama, ili korištenjem određenog događaja koji bi se upotrijebio kao primjer problema koji želimo riješiti.

Tek nakon svih ovih koraka, uključujući i monitoring javne politike, možemo reći da smo aktivno učestvovali u rješavanju problema u svojoj zajednici. Tek tada možemo reći da smo ugradili komad sebe u svoju zemlju, uložili u budućnost svojih potomaka i učinili opće dobro stotinama porodica. A to će nam se kad – tad vratiti.

Haris Ibričić